

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра екології та безпеки життєдіяльності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

_____ С.П. Сонько

«__» _____ 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальне землезнавство з основами планетології

Освітній ступінь: третій (доктори філософії)

Галузь знань: 10 Природничі науки

Спеціальність: 103 «Науки про Землю»

Освітня програма: Науки про Землю

Факультет: плодоовочівництва, екології та захисту рослин

Умань – 2021 р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Загальне землезнавство з основами планетології» для здобувачів ОР доктор філософії спеціальності 103 «Науки про Землю» освітньої програми Науки про Землю. - Умань: Уманський НУС, 2021 – 10 с.

Розробники: *д.г.н., проф. Сонько С.П.* _____

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології та БЖД

Протокол від «__» _____ 2021_року № __.

Завідувач кафедри _____ *О.В. Василенко*

«_____» _____ 2021_ року

Схвалено науково-методичною комісією факультету плодоовочівництва, екології та захисту рослин

Протокол від «__» _____ 2021_року № __.

Голова _____ *А.Г. Тернавський*

«_____» _____ 2021 року

1. Опис навчальної дисципліни

«Загальне землезнавство з основами планетології»

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів 3	Галузь знань 10 «Природничі науки»	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність 103 Науки про Землю	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		I	1
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		1-й	-
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних: Прік (I сем) - 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: третій (доктор філософії) Освітньо наукова програма: Науки про Землю	22	
		Практичні, семінарські	
		16	-
		Індивідуальні заняття	
			-
		Самостійна робота	
		52	
Вид контролю: Екзамен			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є формування у аспірантів цілісних уявлень про розвиток геосфер планети Земля в їхньому взаємозв'язку та взаємозалежності. Загальна фізична географія або землезнавство повинні відігравати інтегруючу роль у науках про Землю. Саме вони досліджують складні причинно-наслідкові зв'язки між усіма геосферами.

Завдання курсу:

- Визначити місце і роль планетології і землезнавства у всьому комплексі наук про Землю, зокрема у контексті формування цілісних уявлень про географічну оболонку планети.

- Познайомити зі структурою і будовою кожної геосфери планети.

- Ознайомити з основними методами та прийомами дослідження геосфер.

- Дати стислий нарис історії розвитку планетології та землезнавства.

- Виділити основні етапи становлення вітчизняного землезнавства і пояснити закономірності і особливості розвитку наукових студій землезнавства.

Курс важливий як засіб формування наукового світогляду майбутнього землезнавця.

Предметом навчальної дисципліни є складні процеси взаємодії геосфер планети як тіла космічної природи.

Завданням викладання дисципліни є формування у аспірантів комплексних уявлень про єдність географічної оболонки і інтегруючу роль загального землезнавства у тлумаченні процесів і динаміки взаємодії геосфер.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Креативність, здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 2. Здатність до критичного аналізу та оцінювання сучасних наукових досягнень при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, в тому числі в міждисциплінарних областях

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями, а на їх підґрунті генерувати нові ідеї

ЗК 7. Здатність спілкуватися та співпрацювати з науковцями – представниками інших галузей природознавства, спроможність ефективно працювати в команді, зокрема участь у роботі вітчизняних та міжнародних дослідницьких колективів з вирішення науково-прикладних і науково-освітніх завдань

ЗК 9. Здатність здійснювати професійну науково-дослідну та виробничу діяльність зберігаючи природне та культурне надбання

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність до просторового мислення

ФК 2. Володіння навичками використання знань провідних вітчизняних та зарубіжних наукових шкіл, окремих вчених в галузі наук про Землю для трактування результатів власного наукового дослідження, зокрема для формалізації і алгоритмізації фахових прикладних задач в галузі географії, як важливої складової наук про Землю

ФК 3. Знання предметної області землезнавства і географії та здатність застосовувати географічні знання у практичних ситуаціях

ФК 4. Здатність до сприйняття часопросторовості ландшафту зокрема, вміння усвідомлювати, розпізнавати й досліджувати зв'язки між компонентами живої та неживої природи в рамках цього інтегрального утворення (ландшафту)

ФК 5. Здатність усвідомлювати й характеризувати місце людини як складової біосфери, що трансформується в ноосферу, перетворюючи природні ландшафти у антропогенні

ФК 6. Уміння встановлювати й мотивувати міждисциплінарні зв'язки як з іншими науками про Землю, так і науками суспільно-гуманітарного циклу

Програмні результати навчання:

ПР 2. Аналізувати науково-дослідні проблеми та процеси для подальшого ініціювання та проведення комплексних досліджень в галузі інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань

ПР 3. Уміти проводити критичний аналіз, оцінку і синтез нових наукових положень та ідей, формулювати наукову проблему з огляду на ціннісні орієнтири сучасного суспільства та стан її наукової розробки, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які мають розширювати і поглиблювати стан наукових досліджень в обраній сфері

ПР 4. Аналізувати сучасні наукові праці, виявляючи дискусійні та мало досліджені питання, здійснювати моніторинг наукових джерел інформації стосовно досліджуваної проблеми, встановлювати їх інформаційну цінність шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами

ПР 5. Використовувати на практиці методи природничо-наукових, гуманітарних та фахових дисциплін в різноманітних видах своєї професійної діяльності з раціонального використання природних ресурсів

ПР 7. Уникаючи суб'єктивізму оцінок, прагнути досягнення максимального рівня точності під час польових і лабораторних досліджень

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальне землезнавство як методологічний фундамент наук про Землю

Змістовий модуль 1. Планета Земля – частина Всесвіту

Тема 1. Планетологічні уявлення про Землю і Всесвіт

Змістовий модуль 2. Землезнавчі наслідки космічного походження Землі

Тема 2. Форма, розміри і будова планети Земля

Тема 3. Рух Землі у космічному просторі

Модуль 2. Будова та взаємозв'язок оболонок Землі

Змістовий модуль 3. Будова та динаміка інертних оболонок планети Земля

Тема 4. Літосфера (4 год)

Тема 5. Атмосфера (4 год.)

Тема 6. Гідросфера (4 год)

Змістовий модуль 4. Динаміка живих оболонок планети Земля та їхня синергетична роль у взаємозв'язку геосфер

Тема 7. Біосфера та ноосфера

Тема 8. Структура та динаміка географічної оболонки

4. Структура навчальної дисципліни

Модуль (розділ, блок змістових модулів)		Обсяг			
№	Назва модуля	лекції	практичні	самостійна	разом
1.	<i>Змістовий модуль 1. Планета Земля – частина Всесвіту</i>				
	Тема 1. Планетологічні уявлення про Землю і Всесвіт	2	2	7	11
	<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	2	2	7	11
	<i>Змістовий модуль 2. Землезнавчі наслідки космічного походження Землі</i>				
	Тема 2. Форма, розміри і будова планети Земля	2	2	5	9
	Тема 3. Рух Землі у космічному просторі	2	2	5	9
	<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	4	4	10	18
Разом за модулем 1		6	6	17	29
2.	<i>Змістовий модуль 3. Будова та динаміка інертних оболонок планети Земля</i>				
	Тема 4. Літосфера (4 год)	4	2	10	16
	Тема 5. Атмосфера (4 год.)	4	2	5	11
	Тема 6. Гідросфера (4 год)	4	2	10	16

	<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	12	6	25	43
	<i>Змістовий модуль 4. Динаміка живих оболонок планети Земля та їхня синергетична роль у взаємозв'язку геосфер</i>				
	Тема 7. Біосфера та ноосфера	2	2	5	9
	Тема 8. Структура та динаміка географічної оболонки	2	2	5	9
	<i>Разом за змістовим модулем 4</i>	4	4	10	18
	Разом за модулем 2	16	10	35	61
	Усього годин	22	16	52	90

5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Всесвіт. Будова та походження Всесвіту	2
2.	Сонячна система та місце у ній Землі.	2
3.	Обертання Землі та його наслідки	2
4.	Гравітаційне та геомагнітне поля Землі.	2
5.	Біосфера. Біологічний колообіг. Біологічні угруповання	2
6.	Географічна оболонка, її межі та компоненти. Етапи розвитку географічної оболонки	2
7.	Основні закономірності географічної оболонки.	2
8.	Природні комплекси. Диференціація географічної оболонки.	2
	Всього	16

6. Методи навчання

В рамках вивчення дисципліни «Загальне землезнавство з основами планетології» передбачено проведення:

– лекцій. За структурою заплановані лекції можливо поділити на вступні, тематичні, в тому числі лекції-презентації, заключні, оглядові, установчі. Для проведення лекцій планується використання мультимедійного комплексу для наочного відображення представленого матеріалу;

– лабораторні заняття. На лабораторних заняттях планується засвоєння практичних навичок ландшафтознавчих досліджень;

– самостійна робота студентів буде проводитися з використанням різноманітних дидактичних методів навчання.

В системі методів навчання перевага надається активним методам. Ці методи найкраще реалізуються у самостійній роботі студентів а саме, метод літературного пошуку, знайомство з джерелами Інтернет, підготовка повідомлень та доповідей на семінарські заняття.

7. Методи контролю

Оцінка якості засвоєння навчальної програми з дисципліни «Загальне землезнавство з основами планетології» включає поточний контроль успішності, модульний контроль та складання підсумкового заліку. За лабораторні заняття студент може отримати максимум 50 балів. За самостійну роботу – 40 балів і за модульну контрольну – 10 балів.

8. Розподіл балів, які отримують студенти

ЗМ 1	ЗМ 2		ЗМ3			ЗМ4		сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
20	10	10	10	10	10	10	20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення

- Олійник Я.Б., Федорищак Р.П., Шищенко П.Г.. Загальне землезнавство. Підручник. – Київ.: Знання-Прес, 2008. – 342 с.
- Навчальні презентації в програмі «Power Point», навчальні фільми.

14. Рекомендовані джерела

а) Основні

1. Багров М.В. Землезнавство : Підруч. для студ. / М. В. Багров, В. О. Боков, І. Г. Черваньов; ред. : П. Г. Шищенко. – К. : Либідь, 2000. – 464 с.
2. Гришанков Г. Е. Введение в физическую географию : предмет и метод : учеб. пособие / Г. Е. Гришанков. – К. : Знання, 2001. – 249 с.
3. Дзюбайло А.Г., Монастирська С.С., Досвідчинська М.Р. Загальне землезнавство: підручник. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2013. 246 с.
4. Дзюбайло А.Г. Природознавство. Землезнавство. Лабораторний практикум / А.Г.Дзюбайло, Л.М. Прокопів / Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. Івана Франка. 2007. – 56 с.
5. Загальне землезнавство. Книга 1 : навчальний посібник / авт.-уклад. О. Д. Лаврик. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2014. – 112 с.
6. Мельнійчук М. М., Білецький Ю. В. Загальне землезнавство: Методичні рекомендації до практичних занять для студентів географічного факультету напряму підготовки 6.020107 – “Туризм”. – Луцьк, 2010. – 112 с.
7. Мороз С. А. Методологія географічної науки : навч. посіб. / С. А. Мороз, В. І. Оноприєнко, С. Ю. Бортник. – К. : Заповіт, 1997. – 333 с.
8. Глосарій з загального землезнавства : навч. посіб. / уклад. О. Д. Лаврик. Умань : ВПЦ «Візаві», 2020. 103 с.

б) додаткові

9. Kyselov Yu., Sonko S. Polovka S. On the modern conception of environment. / Dniprop. Univer.bulletin. Journ. Geol.Geograph.Geoecology, 2018.- 27(2),346-356. doi:10.15421/111859. Фахове видання, наукометричне видання. (Web of Science). <http://lib.udau.edu.ua/handle/123456789/6736>

10. Sergiy Sonko, Nadiya Maksymenko, Olha Vasylenko, Viktoriia Chornomorets, Iryna Koval. Biodiversity and landscape diversity as indicators of sustainable development. / E3S Web of Conferences. Volume 255 (2021). International Conference on Sustainable, Circular Management and Environmental Engineering (ISCMEE 2021). Odesa, Ukraine, April 16, 2021 A. Generowicz, B. Burkinskyi and V. Koval (Eds.)/ <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125501046>. Цит. Scopus

11. Сонько С.П. Роль наук про Землю у формуванні наукової картини світу (наукознавчий аспект). / Геодезичні вишукування та землевпорядні дослідження в умовах Правобережного Лісостепу України: матер. Всеукр. наук.-практ. Інтер.-конф., присвяченої 175-річчю Уманського національного університету садівництва (м. Умань, 17 квітня 2019 р.). Умань, 2019. 130 с.- С.С.123-127

12. Сонько С.П. Світоглядний статус ґрунтознавства як зв'язкової ланки між екологією та географією (методологічний аналіз). / The development of nature sciences: problems and solutions: Conference Proceedings, April 27-28, 2018. Brno: Baltija Publishing, 248 pages.- pp230-234. <http://lib.udau.edu.ua/handle/123456789/6651>.

13. Сонько С.П. Сучасна концепція довкілля як методологічний фундамент наук про Землю. / Водні екосистеми та збереження їх біорізноманіття: Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції 22-24 травня 2019 року. – Житомир: ЖНАЕУ, 2019. – 165 с.- С.С.146-147.

14. Чернов Б.О. До питання про «принципову модернізацію» вітчизняної географії. / Український географічний журнал - 2016, № 2. – с.с. 64-69.

Інформаційні ресурси

<http://edu.glavsprav.ru/form/23/>

<http://edu.glavsprav.ru/form/23/>

<https://travelask.ru/questions/81212-kakie-nauki-izuchayut-zemlyu>

https://studme.org/119595/matematika_himiya_fizik/sovremennye_nauki_zemle